

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 9, 2010 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 35.072.2

Б. В. Кудренко,
аспірант кафедри філософії та методології державного управління, Національна академія державного управління при Президентові України

ОСНОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ОБ'ЄДНАНЬ І ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Стаття присвячена основам взаємодії між молоддю, та її репрезентантами, якими є молодіжні організації та молодіжні об'єднання, і органами державної влади. Дослідження зосереджується на змінних, які впливають на взаємодію, та на факторах, які визначають її напрям, глибину та особливості у державі під час суспільно-політичних трансформацій.

Ключові слова: *молодь, взаємодія, молодіжне об'єднання, молодіжна організація, соціальна взаємодія, політична взаємодія.*

Article is devoted to the bases of cooperation between youth and its representatives, as youth organizations and associations from the one side and management bodies. This research focuses on variables, what influence on cooperation, and factors that defines its trend, depth and particularities in the state during social-political transformations.

Key words: *youth, cooperation, youth association, youth organization, social cooperation, political cooperation.*

Постановка проблеми.

На сучасному етапі розвитку державності в Україні постає проблема у взаємодії державної влади та молоді. Молодіжні громадські організації в основному використовуються провідними політичними силами для створення видимості підтримки молоддю їх політичних кроків, але власне молодь може мало що змінити в політичних програмах цих сил. Визначення основ взаємодії між молодіжними об'єднаннями та організаціями та державною владою, спрямування її в інтересах держави має допомогти у формуванні державної політичної еліти України в майбутньому.

Актуальність дослідження.

Захист прав, реалізація інтересів молоді, участь в управлінні державними справами не в повному обсязі забезпечуються в державі. Вирішення цих питань вимагає широкого комплексного аналізу проблем, пов'язаних з труднощами цього віку, які впливають на діяльність молоді, її інтереси та цілі. Врахування досвіду як неформальних молодіжних об'єднань, так і формалізованих нормативними документами молодіжних організацій за час демократичних перетворень у сфері державного управління, коли докорінно змінилося суспільно-політичне становище держави, необхідно залучити в наш час. Адже зміни торкнулися ще далеко не всіх сфер життя. Дослідження важливе і тому, що більшість сучасних політиків та державних діячів пройшли стадію формування політичного світогляду через громадські молодіжні організації з часу початку перебудови в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

До питань взаємодії органів державної влади з громадськими організаціями звертається у своїх працях О.Тинкован. Різні сфери сприяння молоді та співпраці з нею державної влади вивчають В.Омельчук (процес формування державної молодіжної житлової політики в Україні), Р.Сторожук (механізми реалізації державної молодіжної політики в контексті європейського вибору України), С.Оксамитна, О.Яременко, Н.Костенко, О.Вишняк, Н.Паніна. Дослідженнями участі молодіжних громадських організацій у виробленні державної політики займається науковець В.Купрій.

Психологічні, політичні та соціальні мотиви молоді під час демократичних перетворень у суспільстві досліджують українські науковці О.Балакірева (соціальне становище та соціальне самопочуття молоді в умовах трансформації українського суспільства), О.Ганюков (освітні процеси, культурні запити, політичні орієнтації сучасної української молоді), О. Левцун (інтеграцію молоді в сучасні економічні відносини). Окремо слід відмітити наукові розробки В.Головенька [4], що стосуються розробки та впровадження державної молодіжної політики.

Ще здебільшого недослідженими залишаються проблеми взаємодії органів державної влади та молодіжних об'єднань і організацій, участі молодіжних громадських організацій у виробленні державної політики.

Формулювання цілей статті.

Метою дослідження є аналіз принципів та основ взаємодії між молодіжними організаціями та об'єднаннями і органами державної влади під час суспільно-політичних трансформацій.

Відповідно до мети були поставлені *завдання*: дати визначення поняття взаємодії, в тому числі у різних сферах суспільних, політичних відносин; виділити основні риси, які впливають на взаємодію молодіжних об'єднань і організацій та державної влади.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Взаємодія — об'єктивна та універсальна форма руху, розвитку, яка визначає існування і структурну організацію будь-якої матеріальної системи. Одна з рис метафізичної ідеї взаємодії полягає в тому, що світ уявляється утвореним із речей, які впливають одна на одну згідно з загальними, однаковими законами. Світ, у якому речі діяли б не за всезагальним законом, був би мрією, а не справжнім світом. Ця універсальність законів виявляється в тому, що одна й та ж річ так само впливає на другу. Таким чином, закон стосуватиметься взаємодії речей, а не їх індивідуальних якостей. Ця друга риса взаємодії глибоко входить у право та державне управління.

Якщо звертатися до соціальної взаємодії — це сукупність взаємозумовлених дій соціальних суб'єктів: осіб, спільнот та інститутів. Взаємодія розуміється як обмін (обмін політичними, економічними, соціальними, моральними цінностями на основі принципу еквівалентності між винагородою і витратами); символічний інтеракціонізм (дія суб'єктів, тобто молодіжних об'єднань та організацій і представників державної влади, зумовлена їхніми ментальними рівнями та ситуацією, в якій вони взаємодіють); феноменологічний (дія суб'єктів, які залежать від духовного розвитку).

Види соціальної взаємодії класифікують:

- за кількістю суб'єктів взаємодії: між двома людьми, між індивідом і групою, між групами;
- за характером взаємовідносин суб'єктів взаємодії: односторонні та двосторонні, солідарні (узгоджені) та антагоністичні (ворожі);
- за терміном: короточасні й довгочасні;
- за наявністю (відсутністю) організованості: організовані та неорганізовані;
- за свідомістю взаємодії: усвідомлені та неусвідомлені;
- за «матеріальністю» обміну: інтелектуальні (ідейні), почуттєві (емоційні) та вольові.

Сутність соціальної взаємодії полягає в тому, що вона:

по-перше, впливає на формування та трансформацію суспільних інститутів, що особливо важливо під час реформування державного устрою (як приклад: перебудова в Радянському Союзі), політичних демократичних реформ у сучасній Україні;

по-друге, її форми та зміст виражаються суспільними інститутами, цінностями та ситуацією взаємодіючих суб'єктів і їхніми психологічними рисами, а, як відомо, учасники молодіжних об'єднань та організацій мають свої специфічні вікові психологічні риси, які впливають на їх активність, напрям діяльності;

по-третє, її успіх у сучасному розумінні залежить від еквівалентності винагороди результатам праці, збалансованості вигоди і затрат. Для того, щоб показати місце молоді в будь-яких реформаційних перебудовних процесах у суспільстві, необхідно дати визначення, яке коло осіб підпадає під «молодіжний вік». Під визначення «молодь» підпадають школярі, учні професійно-технічних училищ, технікумів, студенти, робітники, інтелігенти й військовослужбовці. Всі вони перебувають на різних етапах дорослішання, відрізняючись за рівнем політичної й моральної культури, освіти, соціальної активності. Виводити середню характеристику такої величезної соціально-демографічної групи, як молодь, досить складна справа. Можна сказати точно: прошарок цей винятково різноманітний і суперечливий, оскільки нескінченно різноманітна сама молодь. Оскільки суперечливе саме життя, тим більше життя під час демократичних перетворень у нашій країні, які почалися з кінця 1980-х років та оформлення незалежності України у 1991 році. Дослідження науковців свідчать, що в суспільстві на цей час виросло нове, як ніколи раніше, соціально активне, гостро й сміливо мисляче, самостійно діюче покоління молоді [4, с. 31-33].

Спробуємо визначити особливості молодіжного віку, які впливають на молодь як суб'єкт суспільно-політичної діяльності. Більш плідним є вивчення вікової групи не за допомогою визначення хронологічних рамок віку, а використовуючи поняття вікової життєвої перспективи людини і досліджуючи конкретний її зміст. Зміни життєвої перспективи відокремлюють одні етапи життєвого шляху від інших, а конкретний зміст перспективи служить найважливішою характеристикою даного етапу. Поняття життєвої перспективи у свою чергу може бути конкретизоване в інших поняттях, що відбивають зміст і структуру майбутнього особистості, різні аспекти спрямованості її на реалізацію в майбутньому певних життєвих цінностей (життєва програма особистості, життєві орієнтації, плани, очікування). Молодіжна свідомість характеризується домінантою майбутнього в загальній структурі суб'єктивної картини життєвого шляху. За даними вітчизняних і закордонних досліджень у психології у цьому віці різко зростає заклопотаність особистості своїм майбутнім «Я», відбувається інтенсивне й свідоме формування власної особистості. Довгострокова перспектива, диференціація своїх потреб у часі й спосіб їхнього узгодження визначають тип психології молодої людини із властивими їй рисами максималізму, ініціативності й загостреного почуття власного достоїнства. Зміна тимчасової перспективи безпосередньо пов'язана з переорієнтацією юнацької свідомості із зовнішнього контролю на внутрішній самоконтроль та зі зростанням потреби в досягненні мети. Швидкість настання цих змін у великій мірі залежить від соціальних і культурних умов середовища. Перспективу має не лінійний характер, а сприйняття його як джерело можливостей. В основі вирішення питання майбутнього лежить проблема соціального самовизначення. Ця фаза життєвого шляху насичена безліччю моментів, пов'язаних з необхідністю серйозних життєвих виборів, які істотно визначальні на все подальше життя й тому особливо важливі при наступній особистісній оцінці результатів самореалізації й задоволеності життям. Усі ці фактори впливають на політичну активність молоді, та мають враховуватися органами державної влади при розробці державних програм по взаємодії з молодіжними об'єднаннями та організаціями.

Політична взаємодія є складовою суспільної взаємодії і охоплює різні види діяльності суб'єктів політичного процесу. Вона передбачає здобуття влади як основного засобу задоволення одночасно багатьох потреб людини (кратологічних, піднесення престижу, реалізації політичного покликання, яке інколи проявляється в молодому віці, надбання багатств). Успіх політичної взаємодії значною мірою залежить від цінностей і норм суб'єктів політичних дій (особливо лідерів молодіжних формалізованих та неформалізованих груп), їхнього вміння правильно оцінити історичну ситуацію та відповідно до неї реалізувати суспільну мету. Форми політичної взаємодії — це усталені, інституціонально або психологічно зумовлені способи поведінки взаємодіючих суб'єктів. Їх можна умовно поділити на дві групи:

1. функціонування
 - 1.1 співпраця,
 - 1.2 конкуренція,
 - 1.3 консолідація (ринкові),
 - 1.4 панування,
 - 1.5 експлуатація (неринкові);
2. розвитку
 - 2.1. революція,
 - 2.2. переворот,
 - 2.3. реформа.

Співпраця — форма взаємодії, яка ґрунтується на спільних діях суб'єктів, що мають спільні або відмінні цінності й інтереси, але прагнуть реалізувати взаємовигідну мету. Вона значною мірою залежить від наявності у кожній структурі механізму політичного поєднання власної вигоди із колективною, справедливою винагородою і заслуг, від відсутності особливих переваг і привілеїв для еліти, а також від рівня політичної, правової і моральної культури взаємодіючих об'єктів. Для успішної співпраці органів державної влади з молодіжними організаціями та об'єднаннями необхідно визначати якими чинниками у своїй діяльності керується

молодь, що залежить від неї. Ці чинники будуть зароджуються під впливом внутрішніх (психологічних особливостей, захоплення), та зовнішніх (оточення, особливості економіки та державного устрою, модні та актуальні тенденції) факторів. У законодавстві України зафіксовано, що молодіжні громадські організації мають право вносити до органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування пропозиції з питань, які стосуються молоді [3].

Конкуренція — це така форма взаємодії, в якій суб'єкти в рамках правових (або не правових) правил змагаються за перевагу у розподілі влади, матеріальних ресурсів і престижу. Політична конкуренція в рамках цивілізованих правил є однією із рушійних сил суспільного прогресу, оскільки сприяє виробленню механізмів взаємного політичного контролю одних політичних сил над іншими, забезпечує розширення сфери громадського контролю над політичною владою, а також стимулює конкуренцію в інших сферах суспільного життя.

Консолідація — форма взаємодії, яка передбачає об'єднання, згуртування суб'єктів навколо спільних цінностей та інтересів для досягнення загальної мети. Однак не всі цінності дають людині змогу правильно зрозуміти свої інтереси і тому часто вони використовуються політиками для здобуття власної вигоди. В Україні при Голові Верховної Ради України діє Молодіжна колегія, прямим завданням якої є лобювати молодіжні ініціативи та проекти на місцях, також аналізувати державну молодіжну політику, оцінювати проблеми молоді в її соціальному становленні, вносити пропозиції Голові Верховної Ради України щодо розробки проектів законів, програм з питань реалізації молодіжної політики в Україні, взаємодії молодіжних громадських організацій з органами державної влади. Тільки раціональні, прагматичні цінності, які ґрунтуються на правильному розумінні зв'язку інтересів особи і спільноти, підкріплені практикою, можуть у сучасних умовах забезпечувати високий ступінь консолідації (національної, соціальної, партійної тощо). Якщо ринкові форми взаємодії передбачають взаємну вигоду суб'єктів суспільства і ґрунтуються на гнучкій та еквівалентній мотивації до праці, то неринкові — вигоду лише для тих, хто перебуває на верхівці соціальної драбини.

Тип взаємодії, який передбачає нерівноправні стосунки між суб'єктами: командування, підкорення, пригноблення, придушення, експлуатація визначається як панування. В історичному розвитку можна виділити різні типи панування: рабовласницьке, феодално-кріпосне, кастове, колоніальне, ін.. У тоталітарних суспільствах домінує такий тип панування, як клієнтський, що передбачає обмін певними благами між суб'єктами політики з неоднаковим соціальним статусом (патроном і клієнтом) на ґрунті не формально-юридичних правил, а особистих зобов'язань солідарності. Для України цей тип взаємодії характерний для періоду 1920-х – 1991 років, коли існувала єдина організація-монополіст ЛКСМУ, яка об'єднувала молодь і виражала волю правлячої партії, що було закріплено в її статутних документах [7].

Експлуатація передбачає досягнення вигоди, прибутку шляхом присвоєння результатів праці. Політичний характер експлуатації виявляється тоді, коли влада забезпечує сприятливі умови для збагачення своїх представників і фаворитів за рахунок інших соціальних груп. До інструментів експлуатації належать: податкові, митні та кредитні пільги для одних соціальних груп (привілейованих) і непомірний податковий тиск для інших; перерозподіл соціальних благ на користь колишніх і нових номенклатурних груп; корупція; формування через підконтрольну владі засоби масової інформації вигідних для неї ментальних настанов населення.

Найбільш масштабними формами взаємодії, шляхом яких відбуваються суспільні зміни, є революція — процес рішучого розриву з минулим, докорінний злам старих інститутів, радикальна заміна колишньої еліти новою контролітою; реформи — поступове перетворення інститутів політичної системи та всього суспільного ладу правовими засобами. На сучасному етапі суспільного розвитку домінуючою формою взаємодії є «оксамитова» революція як мирний шлях усунення старої еліти і прихід до влади нової контроліти та здійснення реформ. Саме під час «оксамитових» молоді вперше усвідомила себе потужною політичною силою, здатною впливати на політичні процеси в державі.

Сприятливі фактори здійснення реформи:

- «оксамитові» революції, внаслідок яких до влади приходять прогресивні лідери;
- демократичні вибори, які забезпечують прихід прогресивних діячів-реформаторів;
- підтримка реформ і контроль за їх здійсненням з боку високорозвинених країн, що надає вигляду легітимності та своєчасності назрілих перетворень.

У результаті дослідження ми можемо зробити наступні висновки:

Молодь завжди виступала як об'єкт політичної діяльності незалежно від форми державного устрою цієї держави. Але, в той же час молода людина не може бути пасивним спостерігачем за подіями, які мали місце в державі, і завжди виступала прогресивним суб'єктом суспільно-політичного життя.

Взаємодія між молодіжними об'єднаннями та організаціями і державною владою має ґрунтуватися на взаємодовірі, урахуванні інтересів досить широкого прошарку суспільства – молоді. В той же час формалізовані нормативними статутними документами молодіжні організації, які співпрацюють з органами державної влади та органами місцевого самоврядування не повинні бути «сурогатними» структурами, які об'єднують молодь, не зацікавлену в діяльності цих організацій.

Результати реформування та оптимізації молодіжної політики знаходяться у залежності від того, наскільки вона буде підтримана широкими масами молоді, глибиною її участі в реформах. Політичні рішення та дії керівництва повинні випереджати події, а не йти за ними. Реагувати необхідно на перші симптоми негараздів, а не на їх наслідки. Разом з тим, держава має спростити реєстраційні процедури стосовно молодіжних громадських об'єднань, надати їм фінансову підтримку: забезпечити безперешкодну можливість для відкриття молодіжною організацією банківського рахунку та вільний доступ до нього.

Список використаних джерел.

1. Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 1 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 1.
2. Про об'єднання громадян: Закон України від 16 червня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №34.
3. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 5 лютого 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 16.
4. Головенько В., Корнієвський О. Український молодіжний рух: історія та сьогодення. – К.: Наукова думка, 1994. – 111 с.
5. Кулик В., Голобуцький О., Голобуцька Т. Молода Україна. — К., 2000. —457 с.
6. Малиновський В.Я. Словник термінів і понять з державного управління. – К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. – 254 с.
7. Программные цели и устав ВЛКСМ: утверждены XXV съездом ВЛКСМ. — М.: Молодая гвардия, 1990.—48 с.

Стаття надійшла до редакції 08.09.2010 р.

ТОВ "ДКС Центр"